

Messadi davart la damonda dallas Ovras electricas Zervreila SA (OEZ) da renovar la concessiun e davart il proceder en connex cun la nova regulaziun dallas relaziuns da concessiun

Preziada presidenta dil parlament

Stimadas parlamentarias, stimai parlamentaris

Sebasond sin ils art. 35 al. 1 lit. h ed art. 31 al. 1 lit. e dalla constituziun communal da Ilanz/Glion suttamettein nus a Vus la suandonta fatschenta per predeliberar e far ina proposta per mauns dalla cuminonza dallas votantas e dils votants all'urna.

Resumaziun / propostas

Las concessiuns dils dretgs dallas auas dallas Ovras electricas Zervreila SA (OEZ) scadan ils 31 da december 2037. Naven da quei mument ein ils dretgs da diever dall'aua dall'OEZ aboli e las vischnauncas concessiunarias san puspei disponer libramein da quels. Cun la scadenza dalla concessiun han las vischnauncas concessiunarias – ensemen cun il cantun – il dretg da far diever dil retuorn dils implonts tenor las disposiziuns determinadas ellas concessiuns.

En ina brev dils 8 d'avrel 2021 ha l'OEZ dumandau las vischnauncas concessiunarias da renovar las concessiuns existentas. Sebasond sin la legislaziun federala davart il dretg dallas auas ston las vischnauncas concessiunarias decider silmeins 10 onns avon che la concessiun scadi (pia tochen ils 31 da december 2027), sch'ellas ein da principi promptas da renovar la concessiun dall'OEZ.

En collaboraziun cun la corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias ed il cantun ha la suprastanza communal examinau sut divers aspects la tematica dall'utilisaziun futura dalla forza hidraulica els implonts dall'OEZ. A basa da quell'examinaziun vegn la suprastanza communal alla conclusiun da refusar la damonda dall'OEZ da renovar la concessiun e da reglar da niev las relaziuns d'utilisaziun. Ils acziunaris dalla concessiunaria actuala OEZ san far part dalla nova regulaziun. En vesta alla scadenza dalla concessiun han las vischnauncas concessiunarias (ensemen cun il cantun) la caschun unica da surpender gratuitamein las parts bletschas digl implont e las parts electromecanicas (schetgas) per in prezi commensurau. Ellas san silsunter decider libramein (ensemen cun il cantun) a norma dallas cundiziuns da basa, sche e co ellas vulan nezegiar el futur ils implonts. Il potenzial economic dils implonts dall'OEZ ei fetg interessants per las vischnauncas concessiunarias e per il cantun e porscha grondas schanzas era ord vesta dalla politica energetica. La nova regulaziun preveda dils dretgs d'utilisaziun corrispunda ultra da quei alla strategia cantunala davart la forza hidraulica, formulada 2022 per tut las ovras electricas el territori cantunal. Quella risguarda ils interess dallas vischnauncas ed ei raschuneivla ord vesta dalla politica climatica.

Il messadi present duei mussar co in diever futur savess veser ora per las vischnauncas concessiunarias (ed il cantun). En vesta alla decisiun da principi ch'ei da prender tenor la legislaziun federala davart il dretg dallas auas fa ei tenor la suprastanza communal senn che las votantas ed ils votants – che han da decider ils proxims onns a basa digl uorden giuridic vertent era davart la surdada dallas novas concessiuns – s'exprimien all'urna era davart la damonda dall'OEZ da renovar la concessiun e determineschien resp. confirmien il medem mument da principi co la forza hidraulica duei vegnir utilisada el futur. Quei proceder garantescha che la suprastanza communal realisescha il project el senn dalla populaziun e prepara quel per il conclus definitiv. Cun la proposta suttamessa vul la suprastanza communal pia d'ina vart contonscher ina decisiun dalla cuminonza dallas votantas e dils votants concernent la renovaziun dallas concessiuns dall'OEZ. Per cass che las votantas ed ils votants ein d'accord cun la proposta da buca renovar pli las relaziuns da concessiun cun l'OEZ, duein els da l'autra vart era prender ina decisiun (el senn d'ina incumbensa) davart igl ulteriur proceder en quella fatschenta. Cun quei ch'ei setracta il mument mo (denton era tonaton) da preparar il terren per il futur, eis ei uss aunc buca necessari da haver in concept detagliau davart il diever futur dils implonts.

La suprastanza communal ed il parlament communal fan las suandontas propostas concretas – che vegnan repetidas alla fin da quei messadi – per mauns dalla cuminonza dallas votantas e dils votants all'urna:

1. Sebasond sin las explicaziuns precedentas e sin art. 58a al. 2 dalla lescha federala davart l'utilisaziun dallas forzas d'aua (Lescha davart il dretg dallas auas, LDA; CS 721.80) proponan la suprastanza communal ed il parlament communal a Vus da:
 - a) refusar la damonda dallas Ovras electricas Zervreila SA dils 8 d'avrel 2021 da renovar las concessiuns existentas;
 - b) comunicar alla petenta che la vischnaunca dad Ilanz/Glion seigi buca prompta da renovar las concessiuns existentas.
2. Sebasond sin quei conclus vegn la suprastanza communal – en cunvegrientscha cun la corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias – incumbensada da realisar tut las mesiras necessarias per in'utilisaziun futura dall'aua nezegiada gia oz els implonts existents dall'OEZ entras las vischnauncas ed il cantun; oravontut vegn ella incumbensada da:
 - preparar las basas da concessiun per l'utilisaziun futura entras il niev concessiunari;
 - evaluar la structura da participaziun futura e realisar quella;
 - far diever dil dretg da retuorn dils implonts e realisar quel.

Situaziun da partenza

Las concessiuns dils dretgs dallas auas dall'OEZ scadan ils 31 da december 2037. Suententer che l'OEZ ha inoltrau ina damonda da renovar las concessiuns existentas, ston las vischnauncas concessiunarias sco autoritads da concessiun decider tochen ils 31 da december 2027, sch'ellas ein «da principi promptas da renovar la concessiun» dall'OEZ (art. 58a al. 2 dalla lescha federala davart l'utilisaziun dallas forzas d'aua, LDA; CS 721.80). Tenor art. 46 dalla lescha cantunala davart il dretg dallas auas (LDAG; DG 810.100) vegnan «ils sclariments arisguard la scadenza dalla concessiun, la recumpra ed in'eventuala

renovaziun dalla concessiun fatgs comunablamain dallas vischnauncas e dil cantun». Il cantun e las vischnauncas (representadas dalla corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias) han installau per quei intent ina cumissiun che examinescha la fatschenta e prepara quella per mauns dallas vischnauncas concessiunarias e dalla regenza. Il messadi present ei il resultat dils sclariments che la cumissiun ha fatg e dallas discussiuns ch'ella ha menau.

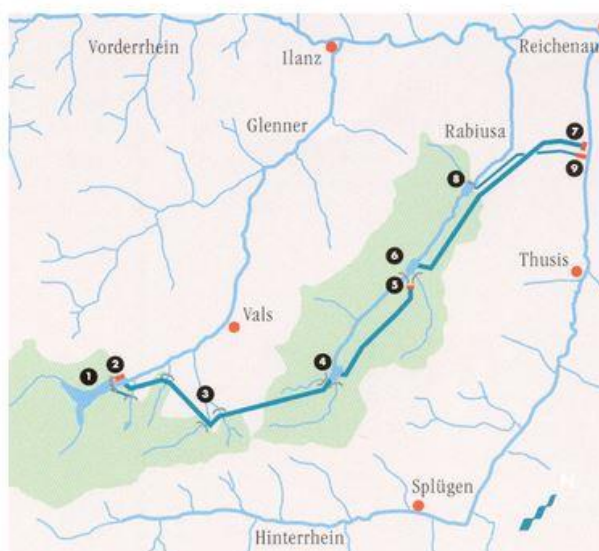
Las vischnauncas concessiunarias ed il cantun ston pia examinar e decider entochen ils 31 da december 2027 co els vulan reglar da principi il diever futur dalla forza hidraulica els implonts existents dall'OEZ. Quei messadi presenta las basas dalla procedura da decisiun politica ellas vischnauncas concessiunarias ed ella regenza sco era las pusseivladads d'agir e las consequenzas, tenend quen allas prescripziuns e cundiziuns legalas. Suenter haver giudicau las opziuns d'agir pusseivlas e risguardau ils differents interess suttametta la suprastanza communal allas vischnauncas concessiunarias ina proposta per reglar il diever futur dils implonts dall'OEZ.

Basas legalas dallas concessiuns

a) Las concessiuns vertentas

Ils onns 1946 resp. 1949 han las vischnauncas concessiunarias dau als antecessurs giuridics dall'OEZ dad oz il dretg da far diever dalla forza hidraulica egl intschess dil Rein da Val, dil Rein Anterior e dalla Rabiusa. Quellas concessiuns scadan tuttas ils 31 da december 2037, sebasond sin il conclus d'approbaziun corrispundent dalla regenza.

A basa dallas concessiuns dil dretgs dallas auas ha l'OEZ construïu dapi ils onns 1940 resp. 1950 divers implonts per producir energia electrica. La grupp d'ovras hodierna dall'OEZ cumpeggia (representau a moda simplificada) il lag da fermada cun la centrala a Zervreila, la gallaria da deviazion dalla Val S. Pieder ella Val Stussavgia, ils lags da regulaziun a Wanna, Stussavgia Plaz ed Egschi e las centralas a Stussavgia Plaz, Giuvaulta e Realta.

1. Stausee Zervreila
2. Zentrale und Ausgleichsbecken Zervreila
3. Schütze Peilertal
4. Ausgleichsbecken Wanna
5. Zentrale Safien Platz
6. Ausgleichsbecken Safien Platz
7. Zentrale Rothenbrunnen
8. Ausgleichsbecken Egschi
9. Zentrale Realta

Las totalmein sis concessiuns dall'OEZ cuntegnan per gronda part las medemas disposiziuns concernent il retuorn dils implonts. Tenor quellas han las vischnauncas concessiunarias il dretg da retuorn el senn dad art. 67 al. 1 lit. a e b LDA. Quei vul gir che las vischnauncas concessiunarias san surprender «gratuitamein ils stabiliments construi sin terren public ni privat per accumular ni tschaffar, menar neutier ni deviar l'aua, ils motors d'aua cun ils baghetgs, els quals els sesanflan, ed il terren che survescha a menar l'ovra hidraulica» sco era surprender «encunter in'indemnisaziun duida ils stabiliments per producir e transportar l'energia electrica». L'indemnisaziun munta tenor las concessiuns a 70 % dalla valur reala da lez temps resp. – el cass dalla concessiun Egschi – a 70 % dils cuosts da construcziun da lezza ga. Tenor il dretg cantunal che vegn medemamein applicaus per quellas concessiuns vegn il substrat dil retuorn dils implonts repartgius mintgamai per la mesadad sin las vischnauncas concessiunarias ed il cantun (per las concessiuns cun in dretg da retuorn ch'ei vegnidas dadas avon 1954 vala la regulaziun speciala dad art. 83 LDAG).

La concessiunaria dad oz, l'OEZ, ha en sia brev dils 8 d'avrel 2021 inoltrau la damonda da renovar las concessiuns existentas a basa dad art. 58a LDA. Tenor art. 58a al. 2 LDA decidan las autoritads cumpetentas silmeins diesch onns avon la scadenza dalla concessiun, sch'ellas ein da principi promtas da renovar quella. Las vischnauncas concessiunarias ston pia decider e comunicar lur decisiun all'OEZ tochen il pli tard la fin 2027.

b) La scadenza dallas concessiuns e sias consequenzas

Las concessiuns dall'OEZ ein limitadas entochen ils 31 da december 2037. Cun la scadenza dalla perioda da concessiun cunvegna piardan las concessiuns lur vigur. Quei ha d'ina vart consequenzas che concernan il dretg d'utilisaziun e da l'autra vart talas che pertuccan ils possess dils implonts dallas ovras electricas.

La scadenza dalla concessiun ha per consequenza ch'il dretg dall'OEZ da far diever dallas auas concedidas scroda e che las vischnauncas concessiunarias san puspei disponer libramein dil diever da quellas. Ils purtaders dalla suveranidad dallas auas san pia decider sezs, sche ed eventualmein era co (ed en tgei dimensiun) els vulan reglar da niev las relaziuns d'utilisaziun dallas auas. Els san renunziar ad in ulteriur diever dallas auas (dar negina concessiun nova pli e persuerter restabilir il stadi oriund), san far diever dallas auas en atgna reschia (agen diever) ni dar ina concessiun nova per il diever dallas auas al concessiunari actual ni ad in niev concessiunari.

La damonda tgei che succeda cun il dretg d'utilisaziun suenter la scadenza dallas concessiuns ei da differenziar dalla damonda davart il possess dils implonts electrici. Il destin giuridic dils stabiliments dall'ovra e surtut las consequenzas finanzialas corrispudentas ein in factur impurtont per decider davart il dretg d'utilisaziun futur.

c) Il retuorn dils implonts

Tenor las concessiuns dallas auas han las vischnauncas concessiunarias ed il cantun il dretg da retuorn dils implonts el senn circumscret sura (mira lit. a sura). Els san surprender gratuitamein las parts dils implonts bletschas e las parts electromecanicas encunter in'indemnisaziun commensurada. Per l'indemnisaziun da quellas parts dils implonts han l'OEZ, las vischnauncas concessiunarias ed il cantun Grischun concludiu ils 10 da settember 2018 in'aschinumnada cunvegna davart l'indemnisaziun dalla valur. Quella cunvegna reglescha en tgei dimensiun che las vischnauncas ed il cantun separticipeschan

allas investiziuns dall'OEZ aunc buc amortizadas entochen la scadenza dalla concessiun igl onn 2037. Il medem mument reglescha ella era la summa d'indemnisaziun per ils implonts electromecanics. Cun pagar la summa cunvegna (per mintgama la mesadad entras il cantun e las vischnauncas) ein tut las pretensiuns ton concernent l'indemnisaziun dallas investiziuns da renovaziun sco era concernent las consequenzas dil retuorn dils implonts (quei vala era per las parts electricas) liquidadas. Aschia eis ei gia oz clar tgei cuosts ch'il cantun e las vischnauncas ston pagar per cass ch'els fan diever dil dretg da retuorn dils implonts.

Sche las concessiuns scadidas vegnan renovadas cun il concessiunari actual, scroda il retuorn dils implonts. En quei cass sto il concessiunari indemnisar las partidas, che han il dretg da scadenza dalla concessiun, per la renunzia d'utilisar gratuitamein ils implonts, dils quals la concessiun scada (art. 45 LDAG). La determinaziun dall'indemnisaziun ei caussa dallas partidas involvidas; ella sto succeder tenor ils principis dalla valetaziun dall'interpresa renconuschida en general a sias uras (art. 44 LDAG).

Pusseivladads d'agir generalas dallas vischnauncas da concessiun

La suprastanza communal ei perschudada ch'ils implonts dall'OEZ ein per differents motivs fetg interessants. L'ovra completa ha numerus aspects positivs e possibilitescha in'utilisaziun optimala cun consequenzas giustificablas per igl ambient. A basa da quellas ponderaziuns vulein nus buc approfondar cheu l'opziun da renunziar ad in diever futur dalla forza hidraulica. La damonda che setschenta oz ei en tgei rom che la forza hidraulica duei vegnir utilisada el futur. Pusseivlas ein las suandontas variantas.

a) Diever entras las vischnauncas ed il cantun

Cun giudicar il potenzial dall'ovra hidraulica san las vischnauncas vegnir alla conclusiun ch'ei fa senn d'utilisar quella sezzas ensemen cun il cantun (e da buca dar il dretg d'utilisaziun ad in tierz). La forza hidraulica vegness aschia utilisada el futur en responsabladad dil maun public e sut sia controlla politica. Per in tal diever stuessen las vischnauncas ed il cantun crear ina basa legala corrispundenta per l'utilisaziun dalla forza hidraulica.

Cunquei ch'il menaschi d'ina ovra electrica (e cheu ultra da quei sur plirs scalems) ei buc exnum in'actividad administrativa classica, savessen las vischnauncas ed il cantun transferir il dretg d'utilisaziun dall'aua ad in'interpresa publica controllada dad els. Quei savess per exempel esser in'interpresa responsabla per il provediment d'energia d'ina vischnaunca. En damonda vegness la fuorma d'ina societad d'acziun ni – considerond las consequenzas fiscalas – in'instituziun da dretg public. En quei cass fan las vischnauncas ed il cantun diever da lur dretg da retuorn dils implonts existents – ton dils bletschs sco era dils schetgs – ed integreschan quels (sco apport en naturalias) ell'interpresa publica nova fundada dad els. Per che quell'interpresa sappi era nezegiar il dretg dallas auas, ston las vischnauncas sco possessuras dils dretgs dallas auas dar ina concessiun corrispundenta che sto ademplier las pretensiuns dad art. 54 LDA. Las activitads operativas sco la gestiun e la direenziun da fatschenta resp. la commercialisaziun dall'energia san tiazas interpresas che disponan dalla savida corrispundenta surprender.

b) Diever entras tiarzs

Sche las vischnauncas ed il cantun vegnan alla conclusiun ch'els vulan buca surprender sezs l'ovra electrica ni gestiunar ella sur in'unitad giuridica controllada dad els, san els dar ad in tierz ina concessiun per il diever futur, sco igl ei stau il cass entochen ussa. Quei tierz sa esser u il concessiunari actual ni era in niev concessiunari. Sche la concessiun vegn dada al concessiunari actual, vegnan las vischnauncas (ed il cantun) a renunziar da far diever dil dretg da retuorn dils implonts e seschar indemnisar a moda commensurada per quella renunzia. Al concessiunari actual ston els dar ina concessiun nova a norma dallas prescripziuns hodiernas. A basa da quellas sa l'ovra electrica vegnir gestiunada vinavon per il temps determinau ella concessiun. Ei vala surtut era d'examinar l'opziun da dar la concessiun ad in niev concessiunari resp. ad ina nova societad. A quella nova societad san sper las vischnauncas ed il cantun era ils acziunaris d'entochen ussa ni auters partenaris industrials esser participai. En quella moda sa il maun public (vischnauncas e cantun), cumparegliau cun oz, separticipar a moda optimada alla nova societad (nova concessiunaria) ed alla valurisaziun da quella ed il medem mument profitar dalla savida dils partenaris industrials (sco societaris supplementars dalla nova concessiunaria).

Giudicament dallas opziuns d'agir

Il mument han las vischnauncas concessiunarias en emprema lingia da decider co rispunder alla damonda dall'OEZ dils 8 d'avrel 2021 da renovar las concessiuns existentas. Ei setracta da determinar da principi, sch'ellas vulan

- (i) metter en vesta al concessiunari actual in ulteriur diever el rom d'ina renovaziun dalla concessiun
- (ii) nezegiar sezzas ils implonts dall'OEZ ensemen cun il cantun naven digl onn 2037 ni
- (iii) dar il dretg d'utilisaziun ad in niev concessiunari (el rom d'ina concessiun nova).

Sche las vischnauncas concessiunarias sedecidan da principi per la varianta digl agen diever ni da dar la concessiun ad in niev concessiunari, ston ellas refusar la damonda dall'OEZ da renovar la concessiun. La consequenza ei ch'ellas ston far diever dil dretg da retuorn dils implonts existents, per che quels sappien vegnir surdai al niev concessiunari.

Cunquei ch'ei setracta il mument mo (denton tonaton) da preparar il terren, sto il diever futur aunc buc esser determinaus en tut ils detagls; per realisar la varianta optimala, qvg. per negoziar e determinar las cundiziuns d'utilisaziun cun in concessiunari futur, resta aunc temps avunda. Per rispunder alla damonda da principi eis ei necessari da considerar differents facturs e criteris che vegnan presentai e giudicai el suandont.

a) Strategia cantunala davart la forza hidraulica

La strategia cantunala davart la forza hidraulica 2022 – 2050, elavurada dalla regenza e sustenida dil cussegl grond ella sessiun dil fevver 2022, prevesa ina midada da rolla dallas vischnauncas concessionarias e dil cantun pertuccont il diever dalla forza hidraulica indigena. Els duein buca selimitar mo all'incumbensa da dar concessiuns dil dretg dallas auas a tiarzs e survegnir per quei in'indemnisaziun en fuorma da tscheins d'aua (l'altezia san els ultra da quei buc influenzer). Els duein a media vesta surprender la rolla dad «acturs producents sin fiera», quei vul gir ch'els san el futur valurisar a moda optimada la resursa naturala sco purtadra d'energia egl interess dalla publicitad grischuna. Ina tala rolla activa dil maun public premetta denton che las vischnauncas concessionarias disponien ensemen cun il cantun da participaziuns da maioritad a societads d'ovras electricas.

La strategia cantunala davart la forza hidraulica prevesa che las vischnauncas concessionarias ed il cantun exequeschien da principi comunablaein il dretg da retuorn dils implonts il mument che las concessiuns existentas scadan. Ina renunzia da far diever da quei dretg duei mo vegnir en damonda, sche l'ovra electrica sa per motivs economic ni technics evidents buca pli vegnir surdada a tiarzs. La finamira ei denton vinavon da concluder partenaris cun tiarzs ch'il cantun e las vischnauncas concessionarias determineschun comunablaein. Aschia duein las relaziuns da participaziun sespustar a media vesta a favur dil maun public. Grazia allas participaziuns pli grondas previdas s'augmenta era la quantidad dall'energia da participaziun dil cantun e dallas vischnauncas concessionarias. Sche quella vegn commercialisada comunablaein dil cantun e dallas vischnauncas da concessiun, dat quei per omisduas partidas schanzas da respargns scalai. Per quei eis ei previu ch'il cantun scaffeschi sper la Grischelectra SA in'ulteriura societad da gestiun collectiva sco plattaforma per commercialisar l'electricitad dil cantun e – sch'ellas ein d'accord – dallas vischnauncas concessionarias. Il cantun duei denton buca surprender sez la commercialisaziun. Per la vendita duein esser responsablas interpresas commercialas a moda transacziunala. Quei procura d'ina vart per ina pli gronda flexibilitad ella commercialisaziun, mo pretenda da l'autra vart era in'adattaziun dils differents instruments da commercialisaziun per controllar e tener a mistregn ton sco pusseivel las rescas.

La strategia davart la forza hidraulica duei tenor l'intenziun dalla regenza e dil cussegl grond vegnir realisada en coordinaziun e convegnientscha denter las vischnauncas concessionarias ed il cantun. Els decidan el rom da lur dretgs da suveranidad e lur cumpetenzas mintgamai en atgna responsabladad. Lur interess e finamiras ein en bia puncts semeglionts e selain aunc optimar en cass ch'ins sedecida per in proceder comunabel. Risguardond la strategia cantunala davart la forza hidraulica e cun resalva d'ina examinaziun approfondada dalla rentabilitad, eis ei pia indicau da nezegiar vinavon la forza dall'aua entras il maun public, denton cun novs partenaris. Sut quei aspect eis ei pia da refusar la damonda dall'OEZ da renovar la concessiun.

b) Potenzial economic

Ils implonts dall'OEZ produceschan en media ver 550 uras gigawatt electricitad ad onn. Els ein en in bien stadi ed ils cuosts da produenziun muntan il mument a ca. 4,5 rp./kWu (= media dils davos diesch onns da fatschenta), quei ch'ei fetg favoreivel. La sanaziun dall'aua restonta ei succedida e las ulteriuras mesiras per sanar las midadas dalla deflussiun ein introducidas. Ultra da quei eis ei buca da quintar cun prescripziuns rigurusas en connex cun il dretg digl ambient en cass d'in concessionament niev che

savessen influenzer considerablamein la rentabilitad. Il menaschi sa vegnir menaus vinavon per gronda part cun ils implonts existents e cun la producziun da tochen dacheu.

Cun far diever dil dretg da retuorn dils implonts vegnan era buc impedi ils projects d'amplificaziun actuals dall'OEZ, il conduct da transmissiun Lumnezia ed igl alzament dil mir da fermada a Val S. Pieder. La concessiun dils dretgs dallas auas per utilizar las auas ella Lumnezia Sura (concessiun per il conduct da transmissiun) ei avon maun; ella ha denton aunc buca vigur legala. Cun elavurar la concessiun transitoria all'OEZ han ins completau las concessiuns existentas cun ina disposiziun che reglescha la relaziun denter il diever existent e la concessiun transitoria. Tenor quella disposiziun supplementara (ch'ei aunc buc en vigur) san las vischnauncas decider libramein il mument che las concessiuns existentas scadan, sch'ellas vulan renovar la concessiun cun l'OEZ ni cun in'otra societad; schizun ina publicaziun ei pusseivla. Per il conduct da transmissiun ei in eventual niev concessiunari obligaus da concluder in partenadi d'utilisaziun cun l'OEZ. L'OEZ sa pia, sch'ella vul, realisar il conduct da transmissiun sco previu el rom dallas cuvegns existents, e quei independentamein dil niev concessiunari dils implonts actuals.

Cun far diever dil dretg da retuorn vegn era igl alzament dil mir da fermada a Val S. Pieder buc impedi. Sche quel vegn realisau avon che las concessiuns currentas scadan, san ins concluder per las investiziuns corrispundentas ina cuvegna d'indemnisaziun dalla valur restonta denter las vischnauncas ed il cantun d'ina vart e l'OEZ da l'otra vart (sco igl ei gia succediu per las investiziuns currentas). Aschia eis ei garantiu che l'OEZ vegn indemnisada per las investiziuns d'amplificaziun buc amortisablas en connex cun igl alzament dil mir da fermada.

Ord vesta economica ein ils implonts dall'OEZ senza dubi attractivs. Ils cuosts da producziun ch'ei adina considerablamein pli bass che la valur sin fiera (quei ch'ei buc il cass tier tut las ovras electricas) possibiliteschan el futur renditas interessantas per il gestiunari, perquei ch'ils cuosts da renovaziun ein surveseivels ed ins sa quintar tendenzialmein cun prezis d'electricitad pli aults grazia al basegn d'electricitad carschent en Svizra. Il potenzial da rendita sco tal dependa fermamein dils prezis d'electricitad futurs. Perquei eis ei buca pusseivel da far oz indicaziuns pli exactas. Las premissas per in menaschi rentabel ein denton dadas en vesta dils cuosts da producziun interessants e dils implonts efficientes. Rescas considerablas ein ultra da quei buc eruiblas.

En vesta al potenzial economic sco era allas schanzas e rescas ein ils implonts dall'OEZ ordvart interessants. Suenter che las vischnauncas concessiunarias ed il cantun ein informadas davart l'indemnisaziun ch'els han da pagar sut il tetel «valur restonta» e considereschan quella sco commensurada (cf. la lit. c sutvart), han els grond interess da surprendre ils implonts hydraulics e da transferir quels ad ina nova societad, alla quala els vegnan a surdar ina nova concessiun. Pertuccont il menaschi dall'ovra electrica e la commercialisaziun dall'energia vegnan ils novs partenaris a secunvegnir comunablamein el rom dalla nova societad. Els san sebasar sin constellaziuns ed applicaziuns gia existents en relaziuns semeglientas. Pusseivel eis ei era che l'energia che stat a disposiziun allas vischnauncas ed al cantun vegn surlaschada ad in partenari industrial e ch'els survegnan da quel in'indemnisaziun commensurada (cun ni senza alimentaziun da cumponentas dalla fiera).

La finala eis ei era impurtont da risguardar ch'ils recavs fiscals dils implonts electricics allas vischnauncas ein sesbassai marcantamein ils davos onns e ch'ils tscheins d'aua vegnan buc ad esser incontestai el futur. Ord vesta dallas vischnauncas fa ei perquei senn da saver separticipar el futur alla valurisaziun dall'energia da participaziun. Der Lagerplatz ist vom 8. bis 28. Juli 2024 jedoch bereits reserviert.

c) Indemnisaziun per il retuorn dils implonts

Sco menziunau han las vischnauncas concessiunarias, il cantun Grischun e l'OEZ concludiu gia igl onn 2018 ina cunvegna davart la valur restonta. Quella reglescha d'in maun las indemnisaziuns per las investiziuns da renovaziun il mument che la concessiun scada e da l'auter maun l'indemnisaziun commensurada dils implonts electromecanics. Ella determinescha la summa che las vischnauncas ed il cantun han da pagar (mintgamai per la mesadad) igl onn 2037 all'OEZ per surprender tut ils implonts. L'indemnisaziun determinada ella cunvegna munta a CHF 18.7 miu.; duas posiziuns ein denton aunc aviartas e vegnan presumablamein ad augmentar l'indemnisaziun. Risguardond il fatg ch'ils implonts ein en in bien stadi e che la producziun actuala sa vegnir mantenida e menada vinavon sin quella basa, ei quell'indemnisaziun commensurada.

Conclusiuns

A basa da quellas ponderaziuns sco era dils sclariments e dallas discussiuns cun la corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias vegn la suprastanza communal a la conclusiun che la damonda dall'OEZ da renovar la concessiun ei da refusar en vesta als interess dallas vischnauncas concessiunarias e dil cantun e considerond tut ils aspects relevonts. Ord vesta dalla suprastanza communal eis ei indicau da cuntinuar cun l'utilisaziun dalla forza hidraulica els implonts dall'OEZ, e quei cun ina participaziun da maioritad dil maun public (vischnauncas e cantun). Ils partenaris actuals ni ils partenaris novs san separticipar alla societad futura (concessiunaria) cun ina participaziun da minoritad. Las vischnauncas concessiunarias ed il cantun han grazia alla scadenza dallas concessiuns la caschun unica da surprender igl entir parc d'implonts dall'OEZ per cundiziuns commensuradas. Il potenzial economic dall'ovra electrica ei fetg interessants e porscha grondas schanzas. Era sch'igl ei aunc buca pusseivel d'eruir precisamein il potenzial da recav per ina perioda da concessiun nova, eis ei clar che l'ovra ei en in bien stadi, ch'ella producescha electricitad cun cuosts bass e ch'ella sa senz'auter concurrenzar sin la fiera d'electricitad. Ord vesta dall'economia da menaschi eis ei en mintga cass buca da quintar cun rescas pli grondas. Ultra da quei corrispunda ina gestiun futura dall'ovra electrica cun participaziun da maioritad dallas vischnauncas concessiunarias e dil cantun alla strategia cantunala davart la forza hidraulica 2022 – 2050 e la producziun d'energias regenerablas stat en accord cun la strategia energetica 2050 dalla confederaziun.

Per quei motiv propona la suprastanza communal da refusar la damonda dall'OEZ da renovar las concessiuns actualas e da comunicar alla petenta che la vischnaunca Ilanz/Glion ei buca prompta da renovar las concessiuns existentas. Il medem mument duein ils puncts centrals dil proceder futur vegnir defini – el senn d'ina incumbensa politica dallas votantas e dils votants per mauns dalla corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias.

El rom dalla decisiun da principi davart la renovaziun dalla concessiun el senn dad art. 58 al. 2 LDA va ei aunc buca per exequir il dretg da retuorn dils implonts. Sche la vischnaunca sedecida da buca renovar la concessiun cun il concessiunari actual, fa ella denton silmeins implicitamein ina declaraziun davart il diever dil dretg da retuorn. En quei senn va ei per dapli che mo per la damonda da menar tractativas en vesta alla renovaziun dalla concessiun, per la quala la suprastanza communal fuss cumpetenta tenor art. 10 al. 3 LDAG. La decisiun da principi ha ina considerabla dimensiun politica e finanziaria, cun quei che la vischnaunca decida era davart igl ulteriur proceder. Sin fundament dalla purtada e muntada dalla decisiun eis ei per quei giustificau ed indicau da schar votar all'urna davart la decisiun da principi.

Ulteriur proceder

Sche las votantas ed ils votants approbeschan all'urna las suandontas propostas, vegn la suprastanza communal ad instradar ils ulteriurs pass ensemen cun las autras vischnauncas concessiunarias (a moda coordinada sur la corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias) ed en cunvegrientscha cun il cantun. Ei setracta d'evaluar la structura da participaziun futura, da definir in partenari adattau ni eventualmeins plirs partenaris adattai per la gestiun dall'ovra electrica e da preparar las basas da concessiun necessarias per far diever da quella. Aschispert che tut las cundiziuns generalas per nezegiar vinavon las auas ed ils implonts ein negoziadas, suondan las votaziuns en tut las vischnauncas concessiunarias. En quella fasa setracta ei da decider davart la nova concessiun dil dretg dallas auas e parallelamein era da far diever dil dretg da retuorn, per ch'ils implonts sappien vegnir transferi alla nova societad gestiunaria.

Propostas

1. Sebasond sin las explicaziuns precedentas propona la suprastanza communal al parlament communal, applicond art. 58a al. 2 LDA, da prender il suandont conclus per mauns dalla cuminonza dallas votantas e dils votants all'urna:
 - a) refusar la damonda dallas Ovas electricas Zervreila SA dils 8 d'avrel 2021 da renovar las concessiuns existentas;
 - b) comunicar alla petenta che la vischnaunca Ilanz/Glion seigi buca prompta da renovar las concessiuns existentas.
2. Sebasond sin quei conclus vegn la suprastanza communal – en cunvegrientscha cun la corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias – incumbensada da realisar tut las mesiras necessarias per l'utilisaziun futura dall'aua nezegiada gia oz els implonts existents dall'OEZ entras las vischnauncas ed il cantun; oravontut vegn ella incumbensada da:
 - preparar las basas da concessiun per l'utilisaziun futura entras il niev concessiunari;
 - evaluar la structura da participaziun futura e realisar quella;
 - far diever dil dretg da retuorn dils implonts e realisar quel.